

Jarosław RÓŻAŃSKI, Jacek J. PAWLIK, *Ku nowej kulturze. Zmagania adaptacyjne*. Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Teologii 2020, ss. 265.

Współczesny świat jawi się przede wszystkim jako różnaitość i coraz szybsza dynamika przemian kulturowych, dlatego tak bardzo potrzebna jest dzisiaj refleksja wprowadzająca w różnice i swoiste przemieszanie kulturowe. Nie dziwi zatem bogactwo literatury – także polskojęzycznej – poświęconej komunikacji międzykulturowej, łącznie z wydaną w zeszłym roku, niezwykle obszerną (686 stron) książką, która zamierza być tylko wprowadzeniem do komunikacji interkulturowej (Weronika Wilczyńska, Maciej Mackiewicz, Jarosław Krajka. *Komunikacja interkulturowa. Wprowadzenie*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2019). W ten obszar badawczy wpisuje się także książka autorstwa Jacka Pawlika SVD, zatytułowana *Ku nowej kulturze. Zmagania adaptacyjne* (Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Wydział Teologii 2020, ss. 265).

Opracowanie objętościowo skromniejsze od wyżej cytowanego, monumentalnego dzieła, ale jednak niezwykle cenne. Warunkiem sprawnego funkcjonowania (życia, pracy, odpoczynku) w społeczeństwie wielokulturowym (wielonarodowościowym) jest bowiem zrozumienie fenomenu interakcji kulturowej, jaka nieustannie zachodzi pomiędzy przedstawicielami poszczególnych kultur, języków, religii, grup etnicznych itd. Proces ten odczuwalny jest w miejscu pracy i zamieszkania. Brak świadomości owych procesów zachodzących interakcji prowadzi do dyskomfortu, a nawet do dysfunkcyjności społecznej.

Książka Jacka Pawlika SVD wyróżnia się przede wszystkim profilem dostosowanym do grupy odbiorców wchodzących w odmienną kulturę. Jest swego rodzaju podręcznikiem czy też praktycznym przewodnikiem, chociaż autor zastrzega, iż „nie rości sobie pretensji do zaprezentowania podręcznika ani wyczerpującego studium”, ale też przyznaje, że „ideą przewodnią było stworzenie formy kompendium, w którym czytelnik znajdzie podstawowe informacje praktyczne oparte na badaniach naukowych i poparte doświadczeniem autora i innych” (s. 10), przy czym bardzo przystępnie przybliży problematykę komunikacji interkulturowej. Wskazuje, iż owo wejście w odmienną (obcą) kulturę trzeba zaczynać od nas samych, od kształtowania naszej świadomości co do natury tego zjawiska na różnych jego poziomach i w rozmaitych konfiguracjach sytuacyjnych.

W pierwszym rozdziale autor prezentuje najważniejsze pojęcia z antropologii kulturowej, misjologii i nauk o komunikowaniu, a w drugim porusza problem nawiązywania łączności, wskazując na szok kulturowy, wadliwe reakcje na to, co obce (rasizm, egzotyzm) oraz pozytywne postawy empatii i identyfikacji. W trzecim rozdziale ma miejsce analiza sytuacji społecznych i podstawowych zachowań oczekiwanych podczas spotkań. W czwartym rozdziale przybliżone zostaje znaczenie znajomości języka w poznawaniu kultury. Rozdział piąty stanowi kompendium proksemiki i chronemiki, a szósty ukazuje rolę ruchu i zmysłów w komunikacji niewerbalnej.

W książce nie brakuje także problematyki: kulinarnej (rozdział siódmy), międzykulturowego uczenia się (rozdział ósmy) i dialogu. Zamieszczenie w aneksie metody uczenia się języka o tradycji ustnej wskazuje na specyficznego odbiorcę owej książki, bogatej i pomocnej zwłaszcza dla tych, którzy stykają się bezpośrednio i na dłużej z odmienną kulturą. Jednak wspomniane wyżej bazowanie przede wszystkim na badaniach naukowych, popieranym doświadczeniem autora i innych, sprawia, że lektura tej książki jest z wszech miar pożyteczna dla wszystkich, którzy zajmują się szeroko rozumianą interkulturowością.

Jarosław Różański OMI